

ANNA MARIA AGUADO HIGON

LA GUERRA CONTRA LA CONVENCIO ENTRE LA IDEA DE CROADA I LA PRIMERA GUERRA «NACIONAL» (1793-1795)*

RESUMEN

La lucha contra la Francia revolucionaria se produce en el Estado español dentro de un contexto caracterizado a la vez por la crisis del modelo socioeconómico del Antiguo régimen, junto a una fuerte reacción política e ideológica protagonizada por los sectores señoriales dominantes.

Del mismo modo, la guerra contra la Convención será una defensa de los intereses y de los valores antiliberales que la revolución burguesa amenazaba con eliminar y, por tanto, en este sentido tendrá un carácter de «cruzada» en defensa de la monarquía y del catolicismo. Sin embargo, paralelamente —y tal como hemos estudiado a nivel de una localidad valenciana de la significación agraria de Sueca— el grado de participación y movilización de la población fue de una importancia sin precedentes; y los diversos sectores sociales que participaron —entre ellos los nuevos propietarios y los campesinos pobres— nos confirman la calificación de esta guerra como «nacional» tanto sociológica como ideológicamente.

RÉSUMÉE

La lutte contre la France révolutionnaire est produite à l'Etat espagnol dans un contexte caractérisé par la crise du modèle socioéconomique du Ancien Régime, a prés d'une forte réaction politique et idéologique jouée par les secteurs seigneuriaux dominants.

De la même façon, la guerre contre la Convention sera une défense des intérêts et des valeurs antilibéraux que la révolution bourgeoise menaçait d'éliminer, et par conséquent, elle aura un caractère de croisade à la défense de la monarchie et du catholicisme. Pour tant, parallèlement —et comme nous avons étudié à une localité valencienne de la signification agraire de Sueca— le degré de participation et de mobilisation de la population fut d'une importance sans précédents; et les divers secteurs sociaux qui ont y participé —entre eux, les nouveaux propriétaires et les paysans pauvres nous confirment la qualification de cette guerre comme sociologique et idéologiquement «national».

Els anys que compren el regnat de Carles IV (1788-1808) representen una conjuntura caracteritzada per grans contradiccions, les quals van a evidenciar la immediata i definitiva crisi de l'Antic Règim; així, junt a la decadència d'unes determinades relacions de producció, que a França van ser eliminades amb la pressa del poder per la burgesia, a l'Estat espanyol es produïa una «reacció» en el sentit estricte de la paraula, a nivell polític i ideològic.

* Aquest article va ser presentat con a comunicació a la III Assemblea de Història de la Ribera, celebrada a Carcaixent els dies 5 i 6 de novembre de 1983.

Aquesta reacció va a estar estretament lligada a la guerra que contra la França revolucionària de la Convenció portarà endavant la monarquia borbònica espanyola, recolçada manifestament per les classes dominants, atemorides pel perill d'extensió de les idees revolucionàries, en especial en un moment de crisi econòmica i financiera com el que atravesava l'Estat espanyol en els anys 1793, 1794 i 1795, crisi que portava unida la perillosa possibilitat de sublevacions interiors, no sols contra el govern sinó contra el model socio-econòmic imperant.

En aquest context històric cal situar la guerra que, coneguda com «guerra dels Pirineus», revestirà unes característiques contradictòries: a nivell ideològic serà una guerra en defensa de la religió, de la monarquia, i dels valors i principis tradicionals i anti-liberals, fomentada pels senyors, noblesa i clergat, temerosos de la revolució burgesa, liberal i laica. A aquesta guerra hom va aportar hòmens i diners en abundància, i voluntaris que, com veurem després, es nodririen en un principi dels sectors més pobres i miserables, cercant una eixida a llur situació.

D'altra banda, a ella s'incorporaran la major part de sectors socials: junt al tradicional exèrcit reial, es movilitzaran totes les classes socials, per la qual cosa ens sembla necessari qualificar-la, com a fet el professor Perez Garzón¹ com la *primera guerra nacional*. I no sols sociològicament «nacional», sinó ideològicament «nacional», com a concepte burgés, com a Espanya-nació (i no les «Espanyes» de l'Antic Règim) front a la França-nació.

Es d'aquestes dues característiques d'on es deriven les contradiccions abans dites, puix «a pesar del aire de cruzada con que la jerarquía eclesiástica intentó manipular el llamamiento, de hecho se revelaron todos los ingredientes de una 'guerra nacional' en su acepción específicamente liberal»². La participació en aquests fets des de la base, des dels pobles i ajuntaments, com el poble de Sueca al País Valencià, és el que ens interessa, per veure fins a quin punt s'accentuen o pel contrari, perden significat, els trets esmentats; és a dir, fins a quin punt responen a una realitat social o són més bé un altre tòpic històric.

LA CRIDA REIAL I LA RESPOSTA LOCAL

Encara que la guerra no es declarà oficialment, per part francesa, fins al 7 de Març de 1793, des de l'execució de Lluís XVI el 21 de Gener, la monarquia espanyola va disposar-se a ella i preparar l'ambient, tenint com a única causa «oficial» el parentesc dels dos monarques. La crida feta pel Rei en 4 de febrer de 1793, comunicada pel Consell de Castella el dia 6 i arribada a la Governació d'Alzira el dia 13, és molt significativa.

En ella, el Rei demanà voluntaris per augmentar l'exèrcit, «por causas justas y necesarias» dirigint-se no sols als justícies, sinó també als rectors de cada poble, per a que convoquen als veïns utilitzant llur poder moral i ideològic per aconseguir voluntaris.

¹ PÉREZ GARZÓN, J. S., *Milicia Nacional y Revolución Burguesa*, Madrid, CSIC, 1978, p. 7.

² *Ibidem*.

La resposta va ser considerable: des del Duc d'Osuna, Medinaceli, etc. al Consell d'Ordes Militars i els ajuntaments van recollir forces.

A Sueca, front aquest cridament reial, la reacció fou una important contribució d'hòmens i de recursos; amb una població aleshores de 928 veïns, la participació arribà a 254 veïns qui oferiren diners i arròs: sumant els donatius, s'arreglaren 1345 lliures, 18 sous y 4 diners en metàl·lic i 216 cafissos i 3 bàrcelles d'arròs, en cada any. Els cognoms més importants de la comunitat a nivell econòmic i social ens apareixen en la relació de donatius: els Beltran, Artal, Baldoví, Cebola, Miñana. La majoria dels donatius estan entre una i deu lliures, però cal destacar l'aportació de 100 lliures de Manuel Artal; un desconegut de qui la documentació no dona cap informació, el qual deixà 50 lliures; i la tercera persona en importància per la quantitat oferida, 30 lliures, fou curiosament Bernardo Lapeyre, un francès aveïnat a Sueca.

Pel que fa a la donació de l'arròs, es va realitzar una reunió de l'Ajuntament el dia 28 d'abril de 1793 (després de distribuïts els soldats voluntaris, com veurem), amb els hòmens «buenos y hacendados» de la vila, entre ells, l'Administrador particular de Montesa, Antonio Silverio de Arce; els Advocats Pascual Beltrán i Joaquín Ferrer, etc. La proposta fou fer un donatiu d'arròs blanc per ser la principal producció, que es recolliria entre els veïns de manera voluntària, per mitjà d'una persona que aniria amb la quadrilla dels delmers, fent-se una relació nominal dels col·laboradors i la quantitat oferida, per a, com diu la documentació, «prueba de que se obligaban a cumplir con la oferta, y que sirviere dicha lista y nota de escritura pública, y que requeridos en su virtud no pudieran excusarse a la contribución de lo ofrecido, ni sus herederos ni sucesores, por quedar obligados con sus bienes». I significativament, el primer en donar 100 arroves d'arròs blanc fou l'Administrador de Montesa, Antonio Silverio de Arce.

D'altra banda, cal comentar mínimament el cas de Bernardo Lapeyre, comerciant francès aveïnat a Sueca. La situació dels francesos dintre de l'Estat espanyol era molt delicada, per les nombroses mesures contra ella. Ja des de la Reial Cèdula de 20 de juliol de 1791, als residents a Espanya se'ls demanà ser catòlics i jurar fidelitat al rei i a la religió, i renunciar «a todo género de extranjería, y a toda relación, unión y dependencia del país en que hubiesen nacido»³.

A la consideració de revolucionari i enemic, donada a tot francès, calia afegir-hi el tradicional odi antifrancès, que existia especialment a les comarques valencianes, barreja de xenofòbia i antagonisme social, puix la major part dels francesos ací aveïnats eren rics comerciants. Al cas estudiat, aquest significat comerciant francès de Sueca, Lapeyre, és un dels majors col·laboradors en els donatius per a la guerra, i tanmateix, alguns dies després de la seua aportació, els veïns de Sueca asaltaren i saquejaren la seua casa, com igualment esdevenia a València el dia 27 de febrer de 1793 i següents, al crit de «Viva el Rey, muera la asamblea» en els asalts a les cases de francesos, fins llur expulsió de València,

³ ANEA, G., *El Antiguo Régimen: Los Borbones*, Historia de España, Alfaguara, vol. IV, Madrid, Alianza Universidad, 1975, p. 418.

expulsió decretada pel Capità General de València, Vicent Maria de Vara d'Aragó, Duc de la Roca.

Aquesta expulsió afectà a Bernardo Lapeyre fins al final de la guerra, després de la qual tornà a Sueca. L'any 1796 l'Ajuntament li va demanar les 30 lliures anuals que havia oferides com a donatiu de guerra, argumentant que «el Ayuntamiento ninguna obligación contrajo con dicho Lapeyre para mantenerlo en su casa..., y si le extrañaron, no fue con formal extrañamiento, y sí una acción del soberano para internarlos dentro de estos reinos, acciones que en sí traen las guerras»⁴. Així, acabada la guerra, l'Ajuntament el va considerar veí a tots els efectes, reclamant-li el donatiu, malgrat els atacs que Lapeyre va rebre d'altres elements de la comunitat.

Aquestes persecucions a francesos a nivell local pensem que caldria interpretar-les no tant com accions en defensa dels valors i principis ideològics reaccionaris i tradicionals, sinó més bé en funció de la preeminència econòmica i social d'aquests estrangers dintre de les comunitats, no sols com a comerciants, sinó també com prestamistes i acumuladors de terres per mitjà d'hipoteques, etc.

Però tornant a la participació efectiva del poble en la guerra, junt a les esmentades donacions de diners i d'arròs, cent quaranta hòmens s'oferiren com a voluntaris a Sueca; així, una anàlisi especial mereix la relació de voluntaris que baix el nom de «Filiación de los individuos que tomaron partido de soldado» està datada el 25 de febrer de 1793⁵. Consta de 28 persones, que corresponen a vint-i-cinc que va sufragar l'Ajuntament i comú de veïns, amb 10 lliures a cadascú i 2 reals de vellò diaris al llarg de quatre anys; més altres dos voluntaris en les mateixes condicions, a càrrec de l'Administració de la Taula Mestral de Montesa, Antonio Silverio de Arce, encara que ens faltaria un darrer voluntari per a quadrar amb el nombre de voluntaris de la filiació citada.

El cridament reial de 6 de febrer, i altres que es produiran més endavant, reïteren de manera clara que no es tracta de reclutar els grups menys afavorits econòmicament: «queriendo el Rey *no gravar a sus fieles vasallos, separando de la agricultura y artes los brazos útiles, y siéndole preciso aumentar su ejército...*»⁶. No apareix molt clar el significat d'aquesta mida, si és per atenció cap als sectors productius a causa de la greu crisi econòmica, o més bé per reclutar prioritàriament, com diu la titulació dels soldats en diversos llocs, «voluntarios honrados»; és a dir, elements que per llur posició i interessos havien de mantenir una actitud totalment fidel al Rei i la religió, i no podien esdevenir una força armada perillosa o contagiàble per les idees enemigues. Tanmateix, aquestes intencions inicials quedaren desbordades pels fets.

⁴ Arxiu Municipal de Sueca, Governació, 543-544.

⁵ *Ibidem*.

⁶ *Idem*.

ANÀLISI DE LA FILIACIÓ DELS VOLUNTARIS DE FEBRER DE 1793

Els documents que fan referència als 28 voluntaris nomenats, ens proporcionen una sèrie de dades molt concretes sobre les característiques d'aquests hòmens. A continuació reproduïm, com a exemple, la informació completa sobre un d'ells, per l'interès sociològic que conté:

«José Llopis, hijo de Cristóbal y de Francisca Puig, natural de Oliva, Corregimiento de Denia, y residente en esta Villa de Sueca, Obispado de Valencia, cinco años hace, de oficio labrador, su estatura cinco pies menos una pulgada, edad de 23 años, su religión Católica Apostólica Romana, sus señales pelo negro, ojos garzos, barbilampiño, sentó plaza voluntariamente para el servicio del Rey por cuatro años a 25 de Febrero de 1793, y se le hizo presente la pena de ordenanza, y no firmó porque dijo no saber, y lo hizo a sus ruegos un testigo que lo fue Manuel Artal y Baltasar Barranca, quedando prevenido que es la justificación y no le servirá de disculpa alguna, fecha ut supra.

Baltasar Barranca⁷

Recollint tota aquesta informació de tota la relació de voluntaris pagats per l'Ajuntament, i resumint els trets més significatius, ens resulta la síntesi següent:

Nom	Natural	Veí	Resident	Ofici	Anys	Firma
1) Juan Benedito	Palomar (Zaragoza)		Sueca 1 any	Llaurador	21	No sap
2) Vicent Serra	Sueca	Sueca		Llaurador	18	No sap
3) Juan Mari	Benissa		Sueca 7 anys	Llaurador	23	Sap
4) Vicent Llopis	Sueca	Sueca		Llaurador	20	No sap
5) Ant. Alberola	Oliva	Oliva	Sueca 6 anys	Llaurador	22	No sap
6) Fco. Devesa	La Nuncia		Sueca 5 anys	Llaurador	17	No sap
7) Josef Llopis	Oliva		Sueca 5 anys	Llaurador	23	No sap
8) Vte. Aguado	Picassent	Picassent		Llaurador	25	No sap
9) Fco. Ferrandis	Catadau	Catadau		Teixidor	19	No sap
10) Vte. Vilanova	Aldaia	Aldaia		Llaurador	27	No sap
11) Esteban Solas	Sueca	Sueca		Llaurador	25	No sap
12) Dom. Rodrigo	Sueca	Sueca		?	28	No sap
13) Pedro Chornet	S. Felipe		Sueca 16 anys	?	36	No sap
14) Ant. Borchí	Almusafes	Almus.		Llaurador	18	No sap
15) Josep Torres	Albalat	Albalat		Llaurador	22	No sap
16) Bernardo Sanz	Borrriana		Catarroja 16 anys	?	18	No sap

⁷ «Filiación de los individuos que tomaron partido de soldado» en Idem.

Nom	Natural	Vei	Resident	Ofici	Anys	Firma
17) Gregorio Ortolá	Sueca	Sueca		?	17	No sap
18) Juan Lahuerta	Chiva		Sueca 3 anys	Llaurador	18	No sap
19) Josef Gerola	Ontinyet	València		Pintor	28	Sap
20) Josef Cubells	Carcaixent	Sueca		Llaurador	32	No sap
21) Bonifacio Soler	Sueca	Sueca		Llaurador	18	No sap
22) Vte. Carbonell	Sollana	Sollana		Llaurador	21	No sap
23) Gil Rubio	Sueca	Sueca		Llaurador	23	No sap
24) Ant. Aguado	Picasser.t	Picassent		Llaurador	18	No sap
25) Josef Blanch	Sueca	Sueca		Llaurador	17	No sap
26) Gregorio Forner	Sueca	Sueca		?	17	No sap
27) Fco. Beltrán	Sueca	Sueca		Llaurador	18	No sap
28) Andrés Beltrán	Sueca	Sueca		Llaurador	28	No sap

Analitzant el quadre destaca clarament la composició sociològica dels voluntaris: a excepció d'un teixidor i d'un pintor, la resta dels 28 voluntaris són tots llauradors; i encara que dintre de l'ambigüitat d'aquest concepte, cal interpretar que en serien dels més pobres, arrendataris i jornalers incloços.

Aquesta idea ens la confirma el fet de que set hòmens no són veïns de Sueca sinó «residents» a ella, vinguts de la Marina, d'Oлива, i altres pobles valencians; i nou d'ells són veïns de pobles diversos del voltant, com Sollana, Almussafes, Albalat, Picassent, etc. D'altra banda, cal destacar la joventut de tots els voluntaris: únicament dos tenen més de trenta anys, i quasi la meitat en tenen menys de vint; així com també el fet de que tan sols dos saben firmar; pel que podem pensar que es tractaria de persones sense forts interessos ni propietats que defensar, sinó més bé al contrari, de joves que cercarien en l'exèrcit la manera d'assolir mitjans econòmics per a sobreviure.

Així, podem trobar en aquest primer moment una no correspondència entre els elements que voldria recollir el Rei com a «voluntaris honorats» en les seues crides oficials, i els hòmens que de fet acudeixen. Encara que aquesta relació que hem vist seria tan sols una mostra, i no volem caure en la temptació d'extrapolar conclusions, sí que podem dir que, al menys per al cas estudiat, els voluntaris són precisament aquells que no tenen res a perdre i potser si alguna cosa a guanyar en la guerra, i que les idees de fidelitat al Rei i a la religió no serien el motiu principal de llur alistament com a soldats.

En aquest sentit, sobre la necessitat de reglamentar curosament la formació d'aquestes companyies de voluntaris, és molt interessant la *Instrucció* feta al respecte, per a la defensa dels pobles de les Marines d'Alacant, Dénia, València, Castelló i Peníscola; donada pel Capità General de València, el Duc de la Roca, en 21 de juny de 1773. En ella encarrega als justícies de cada poble de fer la relació dels voluntaris, «no debiendo admitir sino aquellos, cuya honradez y buen proceder les hacen acreedores a tan honroso destino». Mana també que junt al

oficial comandant de cada poble, el segon cap serà l'alcalde major, i que per a comandants subalterns es preferiran els alcaldes ordinaris i veïns «de nota i caràcter».

Respecte a la funció d'aquests voluntaris i ús de les armes, cal reproduir el següent fragment:

«...Si en alguno de estos actos y demás casos en que se considere preciso que tomen las armas todos o algunos de los voluntarios honrados, ya sea con el objeto de *perseguir malhechores* dentro de su distrito, ya para *prestar mano fuerte a la Justicia* en el caso que ésta lo exigiere; cometiere cualquiera de ellos *algún exceso*, y no obedeciere como corresponde a sus comandantes y cabos de Brigada, lo que no espero se verifique, se le arrestará en la cárcel y se me dará cuenta...»

És a dir, la Capitania General porta amb molta precaució el fet d'armar els voluntaris, i d'altra banda, continua mantenint el tret característic de l'Antic Règim de reservar els llocs d'oficials per a nobles, cavallers o personas amb status social privilegiat: Així, a nivell local, el 11 de desembre de 1793 es reuneix l'Ajuntament de Sueca per a l'elecció dels comandants i resta d'oficials de les brigades de voluntaris honrats, proposant-hi els veïns més rics i millor situats socialment dintre la comunitat, els cognoms Beltran, Artal, Cebolla, Miñana, Matoses, etc.; tornen inevitablement a aparèixer com a caps de les quatre brigades de voluntaris que es formen.

Aquesta voluntat per part del poder de vigilar la formació d'un exèrcit de voluntaris queda definitivament evidenciada en una nova crida oficial per a recollir voluntaris donada per Godoy en novembre de 1793, molt diferent en sentit i contingut de la que hem vist dirigida pel Rei en febrer d'eixe mateix any.

Si la de febrer es caracteritzava per la moderació i ambigüitat, parlant tan sols de «causes necessàries» per augmentar l'exèrcit, i sense especificar quin tipus de voluntaris volia exclusivament, és a dir, sense excloure a cap persona en principi; en la segona, Godoy, amb paraules plenes de bel·licisme (la guerra es troba en plena activitat), qualifica a la França de la Convenció com: «pueblo infiel que envuelto en mil horrores abominaba los sentimientos de religión y humanidad, siendo espectáculo de la impiedad y de la soberbia», i demana voluntaris únicament entre «los sujetos honrados cuyas ocupaciones no sean de la agricultura y artes, pues quiere S. M. que a éstos no se perjudique»; és a dir, en aquest segon manifest són exclosos explícitament els llauradors i artesans, donant com a causa oficial el no separar-los de llur treball. A més, per aquesta tasca Godoy demana l'ajuda dels clergues, per llurs connexions, autoritat i influència.

A aquest segon escrit respondria la reunió de l'Ajuntament de Sueca de 11 de desembre que hem nomenat, i així quedava restringit el concepte de voluntaris «honrats» al de «veïns honrats».

LA FORMACIÓ DE L'EXÈRCIT DE VOLUNTARIS HONRATS DE 1794

Aquesta restricció de finals de 1793 sembla no tenir molta viabilitat, pel seu caràcter elitista i minoritari, i açò unit a les batalles perdudes i la debilitat de l'exèrcit, fan que en aplicació del reial decret de 18 de març de 1794, es forme un exèrcit de «voluntaris honrats» amb 40.000 hòmens. Aquest exèrcit comprenia en principi a tots els fadrins entre els desset i els quaranta anys, allistant-los primer únicament per a informar-los de la necessitat de voluntaris. A més, el decret explicitava que en el cas de no haver-ne prou, no procediria de moment la formació de quintes, fins a nova providència.

Front a la impressió de falta d'organització i coherència en les crides de l'any 93, aquest any de 1794 es caracteritzarà per la formació d'un minuciós *Reglament*, i d'un exacte repartiment de soldats en tot el territori valencià: el setze de juny de 1794, el Capità General de València dona el reglament de l'exèrcit, el qual haurà de titular-se: «Ejército del Estado de Voluntarios Realistas del Reino de Valencia.»

El total de soldats a movilitzar a les comarques valencianes, era de 28.000, quantitat que dona idea de la importància d'aquesta mida. La Governació d'Alzira, a la qual pertanyia Sueca, havia de formar tres batallons de mil hòmens cadascú. A aquests batallons, Sueca devia de contribuir amb 250 voluntaris, tenint una població de 928 veïns. No és ací lloc per analitzar detalladament aquest reglament i repart, però sí que cal constatar que un mes després, el 21 de juliol, l'Ajuntament de Sueca es torna a reunir per a proposar no sols els noms més adequats per a oficials, sinó també, un per un, els noms més escaients per a soldats voluntaris, sense deixar lloc a les disposicions i actituds individuals.

A continuació detallem únicament, per la seua significació, el nom dels proposats per a oficials, deixant de banda els proposats per a soldats, pel límit d'aquestes fulles:

- Don⁸ Buenaventura Miñana, Advocat, Tinent de les Milícies Urbanes antigues, i allistat als Voluntaris Honrats.
- Don Pascual Beltrán, Advocat, Primer Comandant dels Voluntaris Honrats, de 67 anys.
- Don Joaquín Ferrer, Advocat, Comandant Primer de la tercera Brigada.
- Don Antonio Silverio de Arce, Administrador Particular de la Taula Mestral de Montesa i Comandant Primer de la segona Brigada.
- Vicente Cebolla i Andrés, Familiar del Sant Ofici, Llaurador «de nota», i Comandant Tercer de la quarta Brigada.
- Josef Martínez de Francisco, llaurador «de nota», Comandant Tercer de la segona Brigada.

⁸ Utilitze el «Don» i no el «En» valencià, pel seu sentit històric, i no sols lingüístic, puix l'equivalència de les paraules no és exactament la mateixa.

- Francisco Burguera, Regidor Degà, Llaurador «de nota», allistat voluntari i Sergent de les Milícies.
- Diego Beltrán, Regidor Segon, Llaurador «de nota», i allistat voluntari.
- Vicente Llácer Menor, Regidor Quart, Llaurador «de nota», allistat voluntari.
- Ignacio Ventura Miñana, Llaurador de nota, Comandant Quart de la Segona Brigada de Voluntaris.
- Crisóstomo Beltrán, Comandant Quart de la primera Brigada de voluntaris, Llaurador «de nota».
- Josef Pascual Beltrán, Familiar del Sant Ofici, Comandant Quart de la quarta Brigada de Voluntaris.
- Agustín Baldoví, Llaurador de nota, Tinent de les Milícies Urbanes, no es va allistar com a voluntari.
- Manuel Beltrán i Beltrán, Llaurador «de nota», Subtinent de les Milícies Urbanes, no es va allistar com a voluntari.
- Salvador Blasco i Sanz, Llaurador «de nota», Subtinent de les Milícies Urbanes, no es va allistar com a voluntari.
- Joaquín Grau, Llaurador «de nota», Milicià i allistat als voluntaris honorats.
- Salvador Matoses, Llaurador «de nota», allistat com a voluntari honorat.
- Marcelino Martínez, Llaurador «de nota», Sergent de la tercera Brigada de voluntaris.
- Juan Bautista Miñana, Llaurador «de nota», familiar del Sant Ofici, no es va allistar com a voluntari.
- Mariano Lleonart, Llaurador «de nota», Sergent de la segona Brigada de Voluntaris.
- Máximo Fos, Llaurador «de nota», Sergent de la segona Brigada de Voluntaris.
- Carlos Burguera, Llaurador «de nota», Cap de la primera Brigada de Voluntaris.
- Francisco Vicente Baldoví, Llaurador «de nota».
- Francisco Alarte, Llaurador «de nota», Cap de la tercera Brigada de Voluntaris.
- Josef Iborra, Llaurador «de nota», va servir al Rei en Regiment, i Cap de la primera Brigada de Voluntaris.

Analitzant les característiques d'aquestes vint-i-cinc persones, vem que es tracta de nou dels elements més influents de la comunitat, i que controlen al mateix temps el poder municipal: propietaris, advocats, membres de la Inquisició, així com veïns allistats anteriorment a les Milícies Urbanes. És a dir, malgrat l'amplitud de la normativa de juny, els Ajuntaments continuen exercint un fort control en la formació i movilització dels batallons de voluntaris.

El poder municipal complia així l'article quinze del abans nomenat Reglament de Capitània General, on es troba detallat que els Ajuntaments facilitarien

les relacions de les persones més apropiades per a oficials, en les quals seguirien aquest ordre: Títols, Barons, Cavallers, Nobles, Ciutadans, Comerciants per Major, Advocats, Llauradors de Nota, etc...

Aquesta política de l'autoritat militar potser culmina en una posterior disposició, també del Capitá General Duc de la Roca, de 4 de setembre del mateix any, a la qual, per augmentar novament les forces dels Voluntaris Honrats, especifica que caldrà procedir a allistar els més interessats en la defensa antifrancesa: així, els més interessats serien «*todos los sujetos cabezas de casa que viven de finca, comerciantes de mayor y menor, Maestros Artista, y demás de tienda abierta de cualquiera géneros u artefactos, y arrendadores, que no pasando de los cincuenta y llegando a los diez y ocho tengan mediana disposición para tomar las armas*». I més endavant exclou de manera definitiva l'allistament dels jornalers, donant com a motiu la necessitat que aquests tenen en ocupar-se en llur subsistència.

És a dir, la normativa tracta de vincular els sectors que són «propietaris» d'una manera o d'altra, encara que reservant els llocs de responsabilitat a les persones jurídicament superiors en funció de l'estructuració social de l'Antic Règim.

CONCLUSIONS

Deixant de banda l'evolució de la guerra i el seu ràpid final en juliol de 1795 amb el Tractat de Basilea, i amb uns resultats no precisament favorables per a Espanya (pèrdua de la part de la illa de Santo Domingo d'administració espanyola, etc.), cal situar la significació d'aquest conflicte a nivell social i ideològic fonamentalment, i dintre el significat que té el regnat de Carles IV per a la crisi de l'Antic Règim.

El seu caràcter de «croada» vindrà donat pels darrers intents dels sectors reaccionaris per evitar la subversió dels valors i idees tradicionals, és a dir, feudals. El discurs d'aquests sectors, expressat als successius manifest i proclames, defensarà indefectiblement les estructures socials simbolitzades per la Monarquia front a la República, la Religió i l'Església Catòlica front al laïcisme i ateisme (Godoy dirà dels francesos que són «*monstruos irreconciliables poseidos por el Demonio, indignos de compasión y merecedores del castigo del cielo*») i així mateix, l'ordre establert per la voluntat divina front a l'anarquia i la impietat (el Rei com a «*señor lleno de piedad, un padre, y una defensa de todo riesgo*»).

Però d'altra banda, i com he dit al començament, podem parlar en aquest moment de «primera guerra nacional»: la multitud de successives crides demanant voluntaris, fins a la de juny de 1794, movilitzant quaranta-mil hòmens, n'és una evidència, malgrat el caràcter progressivament restrictiu d'elles: des de la filiació en un primer moment dels elements més miserables a l'exclusió en setembre de 1794 dels jornalers i el control dels llocs de poder per nobles, cavallers, i ciutadans.

Tanmateix, en tot moment participaran en la movilització diversos sectors socials, que en absolut seran únicament representatius dels interessos senyoriais: la

nova i ascendent capa de «propietaris», de futura burgesia tant agrària com comercial, hi estarà significativament representada, com hem vist en els cognoms d'una vila de la importància agrària de Sueca.

I serà aquest grup social el que anirà imposant el qualificatiu de «*nacional*», no sols a la guerra, sinó a molts altres aspectes de la societat i de l'economia de l'Estat espanyol. En aquestes fulles, que pretenen ser una primera aproximació sociològica a un conflicte bèl·lic tan crític com el de 1793-1795, així ho hem vist.

